

REMISSYTTRANDE

Datum
2024-11-20

Dnr
2024/5507

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

Betänkandet Skärpta regler om ungdomsövervakning och straffreduktion för unga (SOU 2024:39)

(Departementets diarienummer Ju2024/01476)

Justitiekanslern ska vaka över tryck- och yttrandefriheten samt värna integriteten och rättssäkerheten i den offentliga verksamheten. I Justitiekanslerns uppdrag ingår även att bevaka statens rätt och att medverka till att rättstillämpningen är effektiv och av hög kvalitet.

Genomgången av de förslag som läggs fram i betänkandet och de överväganden som görs där har skett med de utgångspunkter som Justitiekanslern, utifrån sitt uppdrag, främst har att beakta. Utifrån detta får Justitiekanslern anföra följande.

Ungdomsreduktion

Förslaget innebär bland annat att 29 kap. 7 § brottsbalken ändras så att lagöverträdarens ungdom inte vid något tillfälle ska beaktas vid straffmätningen i åldersgruppen 18 – 20 år. I åldersgruppen 15 – 17 år föreslås att reduktion fortsättningsvis ska göras i skälig omfattning. Reduktionen ska som huvudregel ske enligt en schematisk modell, men vara mindre än idag. Det huvudsakliga syftet med förslaget är stävja gängkriminalitet bland unga.

Inledningsvis kan det konstateras att liknande förslag har övervägts även i tidigare lagstiftningsärenden. I ungdomsreduktionsutredningen angavs att det saknas empiriskt eller erfarenhetsbaserat stöd för att skärpa påföljder för unga lagöverträdare. Vad gäller åldersgruppen 15 – 17 år uttalades att det saknas belägg för att brottsligheten skulle minska med strängare påföljder och att ett ökat bruk av vuxenpåföljder snarare skulle leda till att barn i större omfattning fastnar i en kriminell livsstil. Slutsatsen blev att tröskeleffekter inte ensamt kunde motivera en repressionsökning i åldern 15 – 17 år. (Se SOU 2018:85 s. 15 och 260 f.)

I den efterföljande beredningen konstaterade regeringen att en majoritet av remissinstanserna hade motsatt sig förslaget om att helt avskaffa ungdomsreduktionen för myndiga lagöverträdare, bl.a. med hänvisning till att den lagförda ungdomsbrottsligheten minskar och att unga myndiga uppvisar en i förhållande till äldre personer i allmänhet bristande mognad och ansvarsförmåga. Mot denna bakgrund angavs att skälen för särbehandling vid straffmätningen fortfarande ansågs väga över när det gäller brottslighet av mindre

allvarligt slag och att man ville undvika onödiga repressionsökningar (se prop. 2021/22:17 s. 29 f.).

Justitiekanslern anser att det inom ramen för det nu aktuella betänkandet inte har anförts några övertygande skäl för varför de ovan redovisade bedömningarna och slutsatserna inte längre gör sig gällande. Det kan särskilt lyftas fram att brott som unga lagöverträdare gör sig skyldiga till ofta är ett tydligt uttryck för ungdomligt oförstånd och bristande mognad, så som butiksstölder, skadegörelse, misshandel utan försvårande inslag och mindre allvarliga narkotikabrott. Det kan redan mot denna bakgrund ifrågasättas om de föreslagna ändringarna är ändamålsenliga och proportionerliga sett till det i direktivet angivna syftet att motverka mot gängbrottslighet.

Till detta kommer att det saknas utredning avseende behovet av de föreslagna ändringarna och om de är ändamålsenliga. Eftersom det inte utretts vilka effekter förslagen kan få för brottsutvecklingen är det inte heller möjligt att göra någon närmare proportionalitetsavvägning.

Mot den här bakgrunden – och i likhet med vad som anförts i tidigare remissvar – ställer sig Justitiekanslern tveksam till utredningens förslag om en slopad och minskad ungdomsrabatt (se Justitiekanslerns remissvar den 3 november 2020 över *Utkast till lagrådsremiss Slopad straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet.*)

När det gäller utredningens förslag om att reglerna beträffande domstolsprocessen i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare inte ska gälla för unga myndiga, anser Justitiekanslern att det inte framstår som självklart att reglerna måste ändras som en konsekvens av förslagen om ändrad ungdomsreduktion. Till bilden hör också att de nuvarande reglerna om bl.a. skyndsamt handläggning kan bidra till att motverka fortsatt brottslighet genom tidiga insatser. Justitiekanslern anser därför att det finns anledning att närmare analysera behovet och konsekvenserna av förslaget innan någon ändring genomförs.

Ungdomsövervakning

Justitiekanslern har inga synpunkter på betänkandet i den del som avser ungdomsövervakning och utvidgad ungdomsövervakning förutom nedanstående.

När det är fråga om påföljder som begränsar den dömdes frihet gör hänsynen till proportionalitet att det kan ifrågasättas om det finns tillräckliga skäl för förslaget att göra den obligatoriska omprövningen av rörelseinskränkningarna vid ungdomsövervakning efter halva strafftiden fakultativ. Detta särskilt mot bakgrund av att strafftiderna kommer att bli längre om förslaget om minskad och slopad straffreduktion genomförs.

Ärendet har föredragits av Frida Camber.

Daniel Kjellgren